BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
NEW WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat- Kanadai Magyar Ujság

ALDINA
BEKEVAR
CANA
CALGARY
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVÁR
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LÁSZLÓ
SZÉKELYFÖLD
SUMAS
TABER
SUDBURY
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD

EGYESITVE A KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL

VOL. VII EVFOLYAM — WINNIPEG, MANITOBA, 1930. JULIUS 24. CSÜTÖRTÖK — NO. 30. SZAM

EUROPE PLANS FOR PROSPERITY

SUGGESTED ECONOMIC UNION ON THE CONTINENT WOULD EXCLUDE ENGLAND AND RUSSIA — TARIFFS STRANGLING TRADE

BY Dr. ELEMER HANTOS
Professor of Economics at the University of Budapest

Reprinted from the July 19 issue of the Toronto weekly "SATURDAY NIGHT" known as "The Paper Worth While"

In order to bring about the materialization of the theoretical ideal of "United States of Europe" and to incorporate it into practical present-day politics, three economic solutions at once suggest themselves. They are: 1. A European Customs Union, 2. a European Communal Exchange, and 3. organization of the various branches of production into European groups, concerns or syndicates.

The economic union of Europe is not a political pan-European movement, as is demonstrated by the speeches of Briand, Herriot, de Jouvenel and other practical contemporary politicians. No mighty political structure, no enlarged Empire is aimed at, but political union of the European states for economic purposes.

The ideal of a politically-united Europe is not a new idea any more than that of an economically-united Europe, but the political structure of Europe, as altered by the Great War and world-wide economic changes, could not be without influence on the conception of the pan-American scheme and the old ideal of a European Customs Union. The idea of a European Customs Union has, however, now acquired a different meaning.

The pre-war unlimited suplies of goods and money resources had made Europe economically secure, so that several political-economic entities—despite existing customs borders—were bound together in one united Continental economical state. The Customs Union scheme in Europe came into being as a means of defence on the part of agricultural interests in Europe against South America and Canada, which are mostly corn-growing and cattle-breeding countries, with an enormous surplus of wheat and maize, meat and cattle products.

The industrial competition of the United States of America had not at that time become threatening, but when the idea of forming a common alliance against the economic superiority of the United States of America first came under consideration at the beginning of the present century, it soon became evident that there was really no justification for its existence.

•

Wherever the plan of a European Customs Union made its appearance in pre-war times, it always was related to some other economic region and that other region was in turn to be found in South or North America. It can be traced back to a faint-hearted fear of competition from overseas, wich, in fact was quite unjustified for the economic progress of the new countries across the ocean was balanced by a corresponding growth in the strength of old Europe.

The War suddenly arrested this parallel harmonious development. The economic and political preponderance of the Old World changed over to the New. It meant, to coin a word, the "de-Europization" of world economy; Europe was deposed from her old throne and the economic supremacy of the United States was established. We can say that of all people it was the Americans who during the last decade or so have followed the biblical injunction, "Go forth and multiply, people the earth, and make it subject to you."

A glaring contrast to this prosperity of the United States is provided by the chaotic confusion in the European economic situation. Extensive territorial and economic changes were taking place. States that had previously been of first importance became, judged by material standards, no more than small countries—and in the course of this transition 11 new states and five state-like districts were established in Europe, each of them having its own economic entity, its own monetary system and its own system of communications.

The progressive collapse of the European economic structure as a whole, therefore, as contrasted with the rise to prosperity of the United States, is to be traced directly to the dismemberment of Europe brought about by the war.

But even the shattering of the old external economic units is almost of secondary importance compared with the inner changes wich have taken place in the economic relations between the different European states. The new world formed by these post-war states developed on the national-political basis and seeks to attain the "ideal" of an individual economic national life by means of artificial isolation through customs tariffs. The first consideration was to secure the home market and safeguard national labor by high tariffs. What was the result? Gradual decay of economy, dwindling wealth, decreasing culture.

(TO BE CONTINUED)

PUSZTIT A JÉGESŐ

SASKATCHEWAN TARTOMANY PRINCE ALBERT, PREECEVILLE ÉS KAMSACK KERÜLETEIBEN ISMÉT JÉGESŐ PUSZTITOTT ÉS EGYES GAZDÁK TERMÉSET TELJESEN LEARATTA. A LEGSZOMORUBB, HOGY LEGTÖBBJÜK NEM BIZTOSITOTTA TERMÉSET JÉG ELLEN, MINEK KÖVETKEZTÉBEN NEHÉZ IDŐK ELÉ NÉZNEK ÉS ALIGHA LESZ SZÜKSÉGÜK ARATÓMUNKÁSOKRA.

Halálrazuzta magát egy magyar Kingstonon

A felhőkarcoló magasságura tervezett Kingston, ontariói állami gabonaelevátor éptikezésénél ismét életét áldozta egy honfitársunk. Amint Szotkó Elek tudósitónk irja Portsmouthból, Paál András, Zemplén megye Hernád községből kivándorolt munkástárs leesett a kingstoni elevátor 101 láb magságban huzódó állványáról és két órai kinszenvedés után kilehelte lelkét.

Szerencsétlenül járt honfitársunkat az Óhazában felesége és öt gyermeke siratja. A szomoru esetről közelebbi részleteket nem sikerült megtudnunk és az is kétséges, hogy volt-e Paál András élete biztositva, avagy sikerül-e hozzátartozói részére valami kártéritést kapni.

UJRA "JÖN" AZ R—100

Az angol léghajóépitészet kevés szerencsével dicsekedő csodája, az R—100 augusztus 1-ére igéri Kanadába való érkezését. Olyan sokszor jelezték már az angol óriásléghajó érkezését a Montreál melletti St. Hubert repülőtéren, hogy kevesen hinnének a legujabb hirnek, ha az nem az angol légügyminisztertől érkezett volna kábeltávirat alakjában Ralston kanadai honvédelmi miniszter cimére

Anglia támogatja a magyar álláspontot

Briand francia külügyminiszter "Pán-Európa"-tervét illetőleg már ismertette a Kanadai Magyar Ujság Walkó magyar külügyminiszter vála szát, amely bár elvileg támogatni kész minden olyan tervet, amely a jelenlegi zavaros állapotokat a béke nyugodt érzetével váltja fel — de ugyanakkor nem lát a Briand tervezetben semmiféle garanciát arra, hogy az ugynevezett "Európai Egyesült Államok" a magyarság ezeréves jogait és a magyar nép boldogulását biztositani fogja.

Annál érdekesebb, hogy az angol kábeltáviratok szerint a MacDonald kormánynak julius 17.-én Párisban át adott jegyzéke elvileg megegyezik a magyar külügyminiszter jegyzékével és bár az Európai Egyesült Államok hivének vallja magát, Henderson munkáspárti külügyminiszter leszögezi, hogy a tervezet a jelen formájában elsősorban is a Népszövetség legközelebbi ülése elé terjesztendő, miután a mai európai viszonyok egyáltalában nem garantálják, hogy a Briand-féle álom nem fog-e jelenteni még az eddigieknél is több visszásságot.

1,200 munkást bocsátott el az Algoma acélgyár

Az alig 36,000 lakost számláló Sault Marie ontariói városka legnagyobb és egyben Kanada egyik legmodernebbül felszerelt vas és acélgyára, az "Algoma Steel Works" nem kevesebb mint ezerkétszáz ember szájából vette ki a kenyeret, amikor bezárta kapuit. Ma még ugyan működik egy-két kohó, a hengermüveket azonban teljesen leállitották és ki tud ja mikor nyilnak ki ujra az ezerkétszáz munkás megélhetését jelentő gyárkapuk.

Egy ujságirónak sikerült Wilson gyárigazgató társaságába férkőzni, akit tőviről hegyire kikérdezett a riporter az üzemleállitás igazi okairól. A politikai inditó okokat elhallgatva Wilson szerint csupán a rendelések megszünésének tudható be a sajnálatos esemény és különösen a vasutépitések korlátozása okozta a sinhengermüvek lezárását. Legérdekesebb azonban Wilson kijelentésében az, hogy bár a Dunning-féle vámtörvénynek külön szakasza gondoskodik a kanadai acélipar érdekeinek az Egyesült Államokkal szemben való megvédéséről — a rendelések elmaradása mégis alapjában dönti meg a vas gyárak működését.

FELROBBANT EGY MOZDONY: KÉT HALOTT

Kanada vasuti történetében szinte páratlan szerencsétlenség történt Manitoba tartomány Molson állomása mellett, amikor a CPR 2807 számu teherszo nati mozdonyának kazánja felrobbant. A hatósági vizsgálat még nem tudta egész bizonyosan megállapitani, hogy mi okozta a katasztrófát, azonban annyit máris leszögeztek, hogy hasonló szerencsétlenség nem fordulhatott volna elő gondos kezelés következtében. Amenynyiben tehát vizhiány lett volna a katasztrófa oka, ugy a szörnyethalt mozdonyvezető már megkapta büntetését — ellenben, ha akár vizkőlerakodás akár kazánhiba okozta a szerencsétlenséget, ugy azért az illető fütőház vezető mérnökét, jobbanmondva a vasutigazgatóságot terheli a felelősség.

Mult csütörtök este hat órakor a Winnipegtől alig 38 mérföldnyire levő Molson állomás közvetlen közelében a CPR fővonalán történt a szokatlan vasuti szerencsétlenség. A felrobbant kazán halálra forrázta ugy a mozdonyvezetőt, mint a fütőt és halálosan megsebesitette a fékezőt is. Ezenkivül eltörött a robbanás következtében a vonathoz kapcsolt, állatokkal meg telt teherkocsiban utazó farmer karja, mig a másik gazda, valamint a vasuti átjáró közelében tartózkodó két molsoni lakos is aránylag könnyebb sérülésekkel menekült meg a borzalmas haláltól.

A robbanás olyan óriási erejü volt, hogy jó darabon felszaggatta a kétvágányu pályán a sineket, ugyhogy a gyorsvonati forgalmat is ideiglenesen Beausejour felé irányitva bonyolitották le. Bár azonnal mentő és szerelővonatokat inditottak a szerencsétlenség szinhelyére, napokig tartott, mig a romokat el takaritották és a pályát rendbehozták. A mentővonat a sebesülteket egy távolabbi bokorban találta elrejtőzve, amennyiben azok attól való félelmükben vonszolták oda magukat, hogy esetleg a robbanás következtében kigyulladt szerelvénytől esetleg lángra kapnak az olajos vagonok. Szerencsére azonban csupán egy buzával, valamint egy hizómarhákkal telt teherkocsi pusztult el, ugyhogy az olajos kosikat meg lehetett még menteni, viszont Molson lakosai egész éjszaka hallották a halálrasebzett állatok orditását.

ZAVARGÁSOK EGYPTOMBAN

Az indiai bonyolult helyzet mellett az angoloknak ugy látszik Egyptomban is meggyülik a bajuk. Mig ugyanis Indiában az angolellenes hangulatot most a hinduk és a mohamedánok évezredes egymás elleni gyülölete váltotta fel, addig Egyptomban már komolyabbak a zavargások. Bár Nahas basa, Egyptom volt miniszterelnöke Henderson angol külügyminiszterhez intézett bizalmas kábeltáviratában kijelentette, hogy a zavargásoknak nincs angolellenes éle: a londoni munkáskormány megtette a megfelelő óvintézkedéseket.

Egyptom népe állitólag nincs megelégedve Faud király diktatórikus uralmával és követeli a parlament visszaállitását—mondja többek között a kábeltávirat — amennyiben pedig ez nem történnék meg, ugy a forradalom kitörése csak napok kérdése. MacDonald miniszterelnök azonban teljes mértékben biztositani óhajtja az egyptomiak önrendelkezési jogát és miután a diktaturát ők hozták be, a semleges álláspontot képviselő angol kormány nem avatkozhatik a dologba s csupán arra szoritkozhatik, hogy alattvalóinak érdekeit megvédje.

Miután pedig főleg Alexandriában s legujabban Cairóban több véres összeütközés volt a rendőrség és a tüntetők között, az angol és idegen állampolgárok vagyonának és testi épségének megvédésére mozgositották a tizezer főből álló egyptomi angol hadsereget és teljes gőzzel utnak inditották a Földközi tengeri brit hajóraj egy részét a veszéiyeztetett városok felé. Mire e sorok napvilágot látnak, a Queen Elisabeth és a Ramillies, egyenként 30,000 tonnás csatahajók négy cirkáló-különitmény valamint egy egész csomó torpedózuzó és tengeralattjáró, nemkülönben egy repülőgépszállitó páncélos kiséretében már Alexandria és Cairó kikötőiben horgonyoznak, hogy meg fontolásra intsék ugy az egyptomi királyt, mint a kormányt és a lázadókat.

Halálos szerencsétlenség Windsoron

Az utóbbi két év sok-sok csapásától és megpróbáltatásaitól megtört Magyari Márton szombaton reggel, e hó 12.-én hóna alatt egy benzin forrasztó-lámpával indult el hazulról utolsó földi utjára szerencsét próbálni, hogy kiverekedje az élete a megélhetést. Talán eladni a lámpát, talán csak javittatni, hogy kezdhessen valamihez, ami lelkére arcáról a gondnak és nincstelenségnek keserü vonását — nem tudjuk.

Elindult ... Láttuk őt és a Végzet akkor már mellette haladt. Betért vele a Wyandotte Streeten levő Alzen-féle butorüzletbe, a gyufát már ő gyujtotta meg és egy pillanattal később a szétrobbant lámpától összeégetten ezernyi kinok közt fetrengett a padlón hogy 20 órai rettenetes szenvedés után átlépje azt a kaput, amelyen belül a Megváltás lakik. Meghalt, eltávozott körünkből a legidősebb windsori magyar. Pótolhatatlan veszteség, érte vele Windsor magyarságát, mert oly egyszerü és egyenes lelkü, faját annyira szerető és minden magyar ügyért annyira lelkesedő magyarra, mint Magyari Márton éppen a mai nehéz időkben volt nagy szükség.

Windsor magyarságának rövid multu életében jóformán nem volt olyan mozgalom, amelyből ő ki nevette volna részét és eleget ne tett volna azon kötelességeinek, amelyet tőle és minden magyartól Uj és Óhaza egyformán megkövetel. Ő volt egyik megalapitója a legelső windsori egyletnek a: Windsor és Környéke Betegsegélyző Egyletnek és első meg inditója annak a társadalmi és kulturmunkának, amellyel Windsor magyarsága ma már méltán dicsekedhetik.

Magyari Márton 41 éves korában halt meg. Abason Hevesmegyei illetőségü. 25 évvel ezelőtt vándorolt ki Kanadába. Felesége szül. Moré Julia, Jáké szabolcsmegyei illetőségü. Két gyermeket, Juliskát és Mártont hagyott hátra. Az Óhazában fivére és nővére gyászolja.

Béke hamvaira!

Klein Jenő

LEGUJABB HIREK

KISIKLOTT A BARNES-FÉLE CIRKUSZVONAT a CNR fővonalán, New Brunswick tartomány Moncton állomása közelében, amint lapzártakor táviratilag jelenti a "Canadian Press." A 29 kocsiból álló vonat kilenc vagonja pozdorjává törött, minek következtében négy cirkuszi alkalmazott szörnyethalt, mig 17 — nagyrészt californiai néger — megsebesült. Szerencsére a vadállatokkal telt teherkocsiknak nem történt bajuk és sikerült a kisiklás következtében feldühödött bestiákat lecsillapitani.

MAGYAR KÉZIMUNKA-KIÁLLITÁST rendez Vancouverben az ottani "Fair"-rel kapcsolatban a magyar propaganda lelkes müvelője, a francia-kanadai származásu Kocsis Imréné. Tekintettel arra, hogy ez lesz az első nagyobbszabásu magyar kézimunka-kiállitás British Columbiában, felkérjük mindazokat, akik kézimunkáikat augusztus 6-tól 16-ig a hazafias célra való tekintettel kölcsönöznék, sziveskedjenek azt akár postán, akár pedig expressáruként "Collect" jelzéssel Mrs. A.M. Kocsis, 4751 Main St. Vancouver, B.C. cimére küldeni, aki nemcsak hajlandó fedezni a szállitási költségeket, hanem anyagilag is teljes felelősséget vállal a beküldött tárgyakért.

MEGISMÉTLŐDIK JÖVŐRE A PONDRÓKÁR, hacsak a farmerek nem vigyáznak az őszi talajmunkálatokkal, — mondja az ottawai rovartani állomás vezetője. Az ugyszólván egyetlen módszer a pondrólárvák szaporodásának megakadályozására az, ha a talajt nem munkáljuk augusztus 1-től szeptember 15-ig, amikor a lárvák szaporodnak. A pondrók által veszélyeztetett területeken tehát ne szántsunk ugart a fenti idő alatt és amennyiben őszi gabonát akar vetni a farmer, azt is legokosabb szeptember 15-ike utánra halasztania.

"ANGLIA MEGVÁSAROLJA GRÖNLANDOT" — ezt hireszteltek már hetek óta diplomáciai körökben, azzal kapcsolatban, hogy a londoni légügyi minisztérium Grönlandot fel fogja méretni repülésügyi szempontból A Kjöbenhavn-i (ezelőtt Kopenhága, Dánia fővárosa) kormány külügyminisztere azonban kijelentette, hogy Grönland semmi körülmények között sem eladó, ellenben az angoloknak meg fogják adni a jogot arra, hogy a London-Winnipeg légiforgalom repülőgépjei Grönlandon leszállhassanak.

MAGYAR GOLFOZÓK VEZETNEK az Északsaskatchewani mérkőzéseken. Az eredményeket legközelebbi számunkban közöljük. Eddig Móker Lajos áll első helyen 82 ponttal.